

”En omhändertagande säkerhetskultur” – Att förändra säkerhetskulturen i anläggningsbranschen

Säkerhetskulturen i anläggningsbranschen har varit omdiskuterad under en längre period. Under 2014-2015 analyserades säkerhetskulturen för att ta fram nuläge, målbild och verktyg för att förändra säkerhetskulturen. Resultatet var bland annat uppförandekoder som bör implementeras i produktion och övriga delar av branschen samt 41 rekommendationer för förbättrad säkerhetskultur i hela branschen.

Bakgrund

Säkerhet och arbetsmiljö har utvecklats till den enskilt viktigaste frågan för aktörer inom den svenska anläggningsbranschen. Mot bakgrund av detta genomfördes under hösten 2013 ”Arbetsmiljöforum”, ett möte där Trafikverket, Sveriges Byggindustrier samt Svenska Teknik & Designföretagen (STD-företagen) bjöd in till diskussion. Ett stort antal representanter för anläggningsbranschen diskuterade gemensamt hur branschen kan nå visionen om 0 allvarliga arbetsmiljöolyckor. Fyra prioriterade områden identifierades för att förbättra säkerheten:

- Förbättrad säkerhetskulturen
- Aktivare ledarskap
- Förändrade krav i upphandling
- Förbättrad riskidentifiering

Utifrån de aktivitetsförslag som framkom under forumet och under den påföljande ”stand-down” som genomfördes formulerades en avsiktsförklaring och en första handlingsplan upprättades. Avsiktsförklaringen skrevs under av Trafikverket, Sveriges Byggindustrier samt STD-företagen. Handlingsplanen inkluderar 16 aktiviteter.

Ansvar för framdrift av respektive aktivitet fördelades mellan dessa tre drivande parter. En övergripande aktivitet för att nå nollvisionen är att skapa en ”omhändertagande säkerhetskultur”. För att förändra kulturen krävs såväl konkreta aktiviteter och initiativ som förändrade arbetssätt inom hela branschen

Syfte

Projektets syfte var att förbättra säkerhetskulturen i den svenska anläggningsbranschen genom tydliggörande av goda exempel, lärdomar från andra branscher, rekommenderade koder, konkreta aktivitetsförslag och viktiga faktorer för målbild 2020.

Genomförande

Denna rapport har framställts av Sveriges Byggindustrier och KPMG, med stöd av SBUF. Drivande parter har varit Sveriges Byggindustrier, Trafikverket och STD-företagen. Rapportens slutsatser baseras på en samlad analys av genomförda intervjuer, befintlig litteratur och studier samt ett flertal workshops och arbetsmöten med representanter från branschen. Rapportens underlag utgörs även av en fokusstudie av Skanskas säkerhetskulturarbete, omfattande intervjuer, platsbesök, dokumentanalys och arbetsmöten med arbetsmiljöspecialister. Intervjuunderlaget omfattade representanter från beställare, projektörer och entreprenörer. Författare av rapporten är David Åberg och Sven Draganja, KPMG.

Resultat

Rapportens resultat fördelas inom tre områden:

a) Målbild – vad kännetecknar en säker bransch 2020?

Avsnittet kring målbilden resonerar kring önskade egenskaper för säkerhetskulturen 2020. Exempel på egenskaper för en säker produktion är exempelvis att man:

- Vågar sätta säkerheten främst
- Är konsekventa och tydliga ledare
- Lyfter goda exempel
- Ställer krav och tar ansvar för underentreprenörer

Liknande avsnitt finns för beställare, projektering och drift&underhåll.

b) Branschgemensamma koder

Koderna är tänkta att samla branschens syn på säkerhetskultur. Rapportens bedömning är att följande koder kan få stor effekt om de används av samtliga på arbetsplatsen:

	<i>Jag planerar och tänker igenom säkerhetsrisker inför samtliga moment för att förebygga olyckor</i>
	<i>Jag har alltid rätt skyddsutrustning vid rätt tillfälle</i>
	<i>Med en positiv ton påtalar jag alltid när jag ser påtagliga risker och agerar när jag uppmärksammar farliga arbetssätt</i>
	<i>Jag uppmuntrar mina medarbetare när de sätter säkerheten främst</i>

c) Aktiviteter

Rapporten innefattar 41 förslag på aktiviteter. Exempel på aktiviteter är:

<i>Utbilda samtliga chefer i arbetsmiljö</i>		<i>Uppmuntra rapportering av tillbud</i>
<i>Branschkommission för systematisk återkoppling</i>		<i>Skärp kravuppföljning</i>
<i>Informera kort om säkerhet inför varje moment</i>		<i>Tydliggör fördelar med god säkerhet</i>

Slutsatser

För att skapa en säker anläggningsbransch krävs att alla aktörer är eniga om en gemensam målbild. Den övergripande visionen som uttrycks i den branschgemensamt framtagna avsiktsförklaringen ("Tillsammans mot 0 olyckor") är tydlig – "0 allvarliga arbetsmiljöolyckor". Denna rapport bryter ned visionen till en mer konkret målbild för respektive processteg riktad mot tydliga målgrupper.

Utöver målbilden har projektet upprättat branschgemensamma koder som syftar till att skapa ett gemensamt förhållningssätt till säkerheten och skapa en grund för förbättring av säkerhetskulturen. Koderna kan sammanfattas med att varje medarbetare ser till sitt eget personliga ansvar för säkerheten och uppmärksammar såväl brister som goda exempel. Dessutom har en verktygslåda tagits fram vars aktiviteter syftar till att nå målbilden. Den inkluderar förslag till cirka 40 åtgärder, fördelade på cirka 15 områden.

Underlaget i rapporten kan med fördel börja användas omgående av enskilda medarbetare, på enskilda arbetsplatser eller hos enskilda företag. För att åstadkomma ett bredare genomslag och därmed snabbare förbättring av säkerhetskulturen i branschen krävs en systematisk framdrift av handlingsplanen vilken innebär att ansvaret fördelas, aktiviteter tydliggörs och tidsätts. Därefter behöver framdriften kommuniceras löpande för att skapa och bibehålla engagemang för handlingsplanen i hela branschen. Genomförs förändringen strukturerat och stegvis – och att framgångar och förbättringar löpande kommuniceras – så ökar sannolikheten att nå uppsatta mål.

Ytterligare information

Kontaktpersoner:

Lars Redtzer, Sveriges Byggindustrier,
tel 072-538 02 10, e-post: lars.redtzer@sverigesbyggindustrier.se

Litteratur:

En omhändertagande säkerhetskultur – Att förändra säkerhetskulturen i anläggningsbranschen (Sveriges Byggindustrier, av Lars Redtzer, 41 sidor) kan laddas ned från www.sbuf.se – projektnummer 13000.